

Posudek vedoucího na bakalářskou práci sl. Kláry Netíkové „Proměny představ o posmrtném životě v době Válčicích států“

Slečna Klára Netíková se ve své bakalářské práci věnuje vývoji představ o posmrtném životě v jednom z klíčových období čínských dějin: v době Válčicích států (453-221 př. n. l.), kdy v návaznosti na dalekosáhlé politické a společenské změny došlo i k výraznému posunu v představách o posmrtném životě. Ten pak ovlivnil čínský přístup k posmrtnému životu a zásvětil na celý zbytek dějin Číny.

Autorka ve svém pojednání vychází ze dvou typů pramenů: jednak z pramenů písemných, jednak archeologických. Tomu odpovídá i dvojdílná struktura práce.

V úvodních kapitolách autorka stručně charakterizuje politický a společenský vývoj v průběhu doby Zhou, který měl zásadní vliv i na proměny představ o posmrtném životě a přístupu ke smrti. Šlo hlavně o postupný rozklad starého lenního systému a úpadek velké aristokracie, která své postavení legitimovala kultem předků. S tím souvisela výraznější vertikální společenská mobilita a větší důraz na individuální schopnosti a zásluhy jednotlivce, což se – jak dále autorka ukazuje v části práce věnované vývoji hrobek v pojednávaném období – promítlo i do struktury a výbavy hrobů.

První polovina ústřední části práce se zabývá svědectvím písemných pramenů k představám o posmrtném životě a o duši. Zde je třeba ocenit celkový autorčin přístup, který se neomezuje pouze na pojednání o situaci ve starověké Číně, ale snaží se o uchopení jednotlivých klíčových pojmů (duše, smrt) a jejich zařazení do širšího kontextu, a to na základě srovnání s jinými kulturami a obecnější kulturně antropologické a religionistické literatury. Postihnout na tomto pozadí hlavní charakteristiky čínského pojetí duše se autorce podařilo velmi dobře: jak poukazuje, na čínské pojetí nelze aplikovat západní koncept výrazné duality duše a těla, stejně jako představu o morálních faktorech majících vliv na způsob existence jednotlivce po smrti. Velmi zdařilý je rovněž rozbor představy o dualitě duší *hun* a *po*, který ukazuje hloubku autorčina pochopení tématu. Sl. Klára Netíková v tomto případě neaplikuje zjednodušené představy, ale je si vědoma složitosti celé problematiky; poukazuje na pravděpodobnou variabilitu představ

v závislosti na odlišném sociálním a intelektuálním prostředí a uvádí, že v případě duality duší *hun* a *po* šlo spíše o intelektuální konstrukt, který nemusel být obecněji rozšířen, přičemž ve starověkých textech se zřetelná dualita obou duší vyskytuje v podstatně menší míře, než bychom očekávali. U této části práce je třeba ocenit samostatnou práci s původními prameny v klasické čínštině, jimiž autorka svá tvrzení dokládá.

Druhá část práce se zabývá vývojem hrobek a jejich výbavy od sklonku doby Západní Zhou po počátek doby Han a má spíše popisný a ilustrativní charakter. Autorka přitom vychází jednak z publikací jednotlivých hrobek v čínštině, jednak z archeologické sekundární literatury v západních jazycích. Obecnější výklad o proměnách pohřebních zvyklostí v pojednávaném období ilustruje na příkladu tří konkrétních lokalit: hrobky markýze Yi z Zeng z roku 433 př. n. l., hrobky vysokého chuského hodnostáře Shao Tuoa z roku 316 př. n. l. a hrobek z Mawangdui, datovaných do raného období dynastie Západní Han (206 př. n. l. – 9 n. l.). Na těchto příkladech je ukázáno, jak se struktura hrobek a jejich výbava vyvíjela od rituálního místa odpočinku zemřelého plnicího hlavně rituální funkce v rámci vysoce formalizovaného kultu předků k místu, které fungovalo jako individuální posmrtné obydlí určité osoby oddělené od světa živých, ale zároveň jí zajišťující všechny potřeby analogické tomuto světu a zrcadlící i její individuální záliby.

V práci sl. Netíkové se podle mého názoru podařilo vytvořit zdařilý obraz vývoje představ o posmrtném životě a přístupu ke smrti v průběhu doby Východní Zhou na základě dvou rozdílných typů pramenů. Kvalitu práce ještě zvyšuje čtivý a kultivovaný jazyk s minimem překlepů a stylistických chyb, stejně jako dobře zpracovaná obrazová příloha. Autorka prokázala schopnost kritické a samostatné práce se sekundární literaturou i s primárními prameny a její práci hodnotím jako výbornou.

V Praze dne 10. 9. 2012

Mgr. Jakub Maršálek Ph.D.